Otepľovanie mení európske rastliny: horské druhy miznú, teplomilné pribúdajú

19.3.2026 - Andrea Nozdrovická | SAV

Časopis Nature vo štvrtok 18. marca 2026 publikoval článok s názvom Kontrastná termofilizácia medzi európskymi lesmi, trávnatými porastmi a alpínskymi vrcholmi. Jeho spoluautormi sú pracovníci Ústavu krajinnej ekológie SAV, v. v. i., Jozef Kollár a Róbert Kanka. Článok prináša viacero zaujímavých zistení, ktoré vyplývajú z medzinárodnej štúdie vedenej výskumníkmi z Forest&Nature Lab (ForNaLab, Fakulta bioinžinierstva, Univerzita v Gente) za výraznej účasti Výskumného inštitútu pre prírodu a les (INBO) a Ústavu krajinnej ekológie SAV, v. v. i., (ÚKE SAV).

Štúdia poukazuje na to, ako klimatická zmena pretvára rastlinné spoločenstvá naprieč Európou. Analyzovala pritom unikátnu databázu viac ako 6 000 vegetačných záznamov z lesov, trávnatých porastov a horských vrcholov v Európe za obdobie 12 až 78 rokov.

Hlavné zistenia

- Termofilizácia (t. j. posun k teplomilným druhom) je viditeľná všade: rastlinné druhy preferujúce teplejšie podmienky pribúdajú, zatiaľ čo druhy prispôsobené chladu ustupujú.
- Hory sú najviac zasiahnuté: v Alpách a ďalších horských oblastiach miznú druhy prispôsobené chladu rýchlym tempom.
- Lesy a trávnaté porasty: tieto ekosystémy vykazujú výrazný relatívny nárast teplomilných druhov, najmä v dôsledku kolonizácie novými druhmi, no zároveň strácajú aj niektoré chladnomilné druhy.
- „Klimatický dlh“: vo všetkých ekosystémoch reagujú rastlinné spoločenstvá pomalšie než samotná klimatická zmena, čo vedie k hromadeniu „klimatického dlhu“, ktorý predstavuje riziko pre biodiverzitu a stabilitu ekosystémov. Rastliny už nie sú v rovnováhe s miestnou klímou.

Význam výskumu
„Výsledky dokazujú, že otepľovanie klímy nemá všade rovnaké dôsledky. Ekosystémy reagujú odlišne v závislosti od svojej štruktúry a zloženia. To znamená, že stratégie adaptácie na klimatickú zmenu musia byť prispôsobené konkrétnym typom ekosystémov,“ objasňuje Jozef Kollár z Ústavu krajinnej ekológie SAV, v. v. i.

„Naša štúdia ukazuje, že nemôžeme hovoriť o jednotnom príbehu dôsledkov klimatického otepľovania. Kým horské oblasti strácajú druhy, ktoré inde nedokážu prežiť, lesy a trávnaté porasty sa najmä posúvajú smerom k teplomilným druhom. To má zásadné dôsledky pre ochranu biodiverzity v Európe,“ dopĺňa profesor Pieter De Frenne (Univerzita v Gente).

O štúdii
Výskum je výsledkom spolupráce desiatok vedcov z Európy, Severnej Ameriky a Ázie. Unikátna databáza kombinuje dlhodobé monitorovanie rastlinných spoločenstiev v lesoch, trávnatých porastoch a na horských vrcholoch. Pre Európu ide o doposiaľ najkomplexnejšiu analýzu, ktorá priamo porovnáva reakcie rôznych ekosystémov.

Zdroj a foto: Jozef Kollár a Róbert Kanka, Ústav krajinnej ekológie SAV, v. v. i.

Spracovala: Andrea Nozdrovická

https://www.sav.sk?doc=services-news&lang=sk&news_no=13502&source_no=20